
Vážené čtenářky a čtenáři,

číslo *Sociologického časopisu*, které otevírá druhou polovinu roku 2006, přináší tematicky velmi pestré příspěvky vybrané ze stále se zvětšující nabídky textů předkládaných do recenzního řízení.

Autoři první stati, *Petr Mareš* a *Tomáš Sirovátka*, zkoumají otázku sociální exkluze chudých pracujících a nezaměstnaných a jsou nuceni konstatovat, že na trhu práce v České republice existuje výrazná marginalizace části pracovní síly. Navíc skutečnost, že výše příjmů mezi zaměstnanými chudými a nezaměstnanými se liší jen málo, může povzbuzovat upřednostňování závislosti na sociálních dávkách před hledáním nového zaměstnání.

Příspěvek *Tomáše Lebedy* předkládá autorův vlastní návrh nového přístupu k měření proporcionality volebních systémů, který vychází z důkladné znalosti a kritiky dosud používaných měřitek proporcionality. Autor představuje svůj vlastní přístup pod označením teorie reálné kvóty a zavádí také indexy proporcionality, které jsou jím motivovány. Na rozdíl od tradičních metod měření proporcionality má jeho metoda afinitu k D'Hondtově formuli rozdělování mandátů, jejíž modifikovaná verze je používána v České republice.

V rubrice přehledových statí vychází článek *Dany Sýkorové*, který se zaměřuje na zmapování vývoje teorií nabízejících vysvětlení pro proměny mezigeneračních vztahů v současných rodinách. Staví se v něm do protikladu model mezigenerační solidarity vycházející ze strukturního funkcionalismu a teoretické přístupy, které zdůrazňují zvětšující se ambivalentnost vztahů mezi příslušníky rodiny. Autorka současně ve světle zkoumaných teorií prezentuje některé výsledky výzkumu postavení seniorů v rodině, na jehož realizaci se podílela.

Autorky prvního příspěvku zařazeného do rubriky „Ze sociologických výzkumů“, *Eva Potužníková* a *Jana Straková*, si kladou otázku, jaké rozdíly ve školních výsledcích existují mezi chlapci a děvčaty a jakými cestami by bylo možné se vydat k vyrovnání šancí na stejně kvalitní výsledky u obou pohlaví. Autorky také zjišťují, že různé mezinárodní výzkumy školních výsledků dětí nevedou k rozdílným zjištěním kvůli rozdílné konstrukci vzorků, ale proto, že kladou rozdílný důraz na dovednosti žáků, jako např. jejich čtenářské schopnosti.

Petr Fučík v článku věnovaném vývoji věkové homogenie českých sňatků v letech 1920–2000 usiluje o zachycení trendů ve věkové homogenii od počátků samostatné československé státnosti téměř do současnosti, což je úkol o to obtížnější, že neexistují dostatečně podrobná data pro meziválečné období. Autor mj. zjišťuje, že věková homogenie během minulého století narůstá a je nižší v případě opakovaných sňatků.

Rubriku „Ze sociologických výzkumů“ uzavírá příspěvek *Josefa Bernarda*, který podává pozoruhodnou kvalitativní sondu do světa osob, které se rozhodly vystěhovat z velkoměstského prostředí na vesnici. Autor sleduje motivaci vedoucí vystě-

hovalce z města k jejich rozhodnutí, představuje typologii forem jejich soužití s obyvateli vesnic a porovnává případy přistěhovalců do českých vesnic s přistěhovalci rakouskými.

Rubrika „Esej“ přináší text *Dušana Janáka* zabývající se metodou sociální introspekce jednoho z nejvýznamnějších českých sociologů první poloviny XX. století Inocence Arnošta Bláhy. Autor Bláhovu introspektivní metodu nejprve představuje a poté ji kriticky staví do kontrastu k fenomenologické sociologii a zejména k Wittgensteinově argumentu o nemožnosti privátního jazyka.

Již v předchozím, anglickém čísle SČ (42 (3): 599–604) se sešly domácí i zahraniční gratulace k 65. narozeninám *Jiřího Večerníka*, k jehož početným zásluhám o českou sociologii jistě v neposlední řadě patří rekonstrukce a vedení *Sociologického časopisu* na počátku 90. let a zastávání pozice šéfredaktora anglických čísel SČ od roku 2002. Na tomto místě se sluší dodat ještě alespoň tolik, že Jiří Večerník vedle obětavé práce pro anglické vydání našeho časopisu také zvládá vykonat velmi mnoho pro česká čísla SČ. Začít je třeba jeho autorským přínosem v podobě početných publikovaných textů, ale opomenuta by neměla zůstat ani skutečnost, že českému vydání pomáhá v roli náročného, leč férového recenzenta stále se prodlužující řady posuzovaných příspěvků. *Toutes nos félicitations, Jiří!*

V tomto čísle připomínáme zásluhou Miloslava Petruska a Jiřího Musila životní výročí dalších dvou osobností, které za sebou zanechávají v českém či spíše československém společenskovědním životě hlubokou stopu. Jméno *Dilbar Alijevové* je jistě dobře povědomé všem, kdo se delší dobu zajímají o kvalitativní sociologii, zatímco osobnost *Richarda Junga* může být českým čtenářům známa méně vzhledem k tomu, že tento autor prožil většinu svého života v emigraci. Tím spíše však stojí za to připomenout si 80. narozeniny originálního společenského vědce, který měl možnost pracovat po boku Talcotta Parsonse.

Bolestnou ztrátou pro české sociální vědy byl předčasný odchod všestranně vzdělaného politologa *Jiřího Kunce*, jehož publikace budou už navždy patřit k tomu nejlepšímu, co vyšlo v české politické vědě v 90. letech. Jeho odkazu a mimořádné osobnosti vzdává hold Miloslav Petrusek.

K důležitým a neprávem zanedbávaným žánrům vědeckého psaní patří věcná polemika. V tomto čísle SČ je rubrika „Diskuse“ věnována výměně názorů nad knihou Petra Matějů, Natálie Simonové et al. *České vysoké školství na křižovatce* (Praha: SOÚ AV ČR 2005), v níž se role oponenta ujal ředitel Ústavu informatiky a statistiky zlínské univerzity Rudolf Pomazal. Sociologicky zajímavé a politicky provokativní může být setkání se švédským sociologem *Göranem Therbornem*, který v letošním roce navštívil Prahu, aby k českým posluchačům hovořil o skandinávském sociálním státu. Göran Therborn byl požádán Pavlem Machoninem, aby alespoň část obsahu svých pražských přednášek shrnul do odpovědí na několik otázek, které SČ přináší v rubrice „Rozhovor“. Autor v nich popisuje základní východiska skandinávského sociálního modelu a zamýšlí se kupříkladu nad tím, jaké jedinečné historické okolnosti umožnily jeho vznik a nakolik lze vůbec uvažovat o přenosu tohoto modelu do postkomunistických zemí střední Evropy.

V rubrice „Recenze“ stojí za zvláštní zmínku příspěvek Pavla Machonina věnovaný nedávno vydané publikaci Jóhanna Árnasona, islandského autora, který pobýval v 60. letech v Československu a představuje jednoho z nemnoha sociálních vědců světového významu výborně obeznámených s českými dějinami i s českým společenskovědním myšlením.

Marek Skovajsa

Vyhlášení výsledků soutěže *Sociologického časopisu* o nejlepší doktorandskou stať – 2005

První cena v soutěži SČ o nejlepší doktorandskou stať v ročníku 2005 nebyla udělena.

Čestné uznání a odměnu ve výši 3500,- Kč získali následující autorky a autoři (uvedení podle pořadí registrace jejich příspěvku):

Olga Nešporová: „Otcové pečující o děti formou rodičovské dovolené“

Dušan Janák: „Sociální introspekce In. A. Bláhy a Wittgensteinův argument proti soukromému jazyku. Poznámky k introspektivnímu přístupu v sociálních vědách“

Marcela Severová: „Smíšená manželství romsko-česká, asimilace a identita“

Oceněným blahopřejeme!

V dalších kolech recenzního řízení uspěl soutěžní příspěvek Dušana Janáka, který vychází v tomto čísle SČ v rubrice Esej.